

Koersdocument

Omgevingsvisie MIDDEN-DRENTHE

Koersdocument

Omgevingsvisie Midden-Drenthe

9 januari 2020

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1.	Aanleiding omgevingsvisie	4
1.2.	Hoe ziet onze nieuwe omgevingsvisie eruit?	5
1.3.	Hoe komen we tot de omgevingsvisie	6
1.4.	Doel Koersdocument	6
2	Onze identiteit	8
2.1.	Identiteit en kernwaarden	8
3	Opgaven uit ontwikkelingen en vraagstukken	10
3.1.	Lokale ontwikkelingen en vraagstukken	10
3.2.	Regionale ontwikkelingen en vraagstukken	14
3.3.	Nationale ontwikkelingen en vraagstukken	15
4	Koers: groen, gezond, leefbaar en duurzaam!	18
4.1.	Midden-Drenthe in 2035	18
4.2.	Groen	19
4.3.	Gezond	21
4.4.	Leefbaar	23
4.5.	Duurzaam	25
5	Conflicterende belangen en ruimtelijke ontwikkelingen	28

1 Inleiding

1.1 Aanleiding omgevingsvisie

Aanleiding voor het maken van een omgevingsvisie voor de gemeente Midden-Drenthe is de Omgevingswet, die naar verwachting in 2021 in werking treedt.

De omgevingsvisie is een langetermijnvisie voor de fysieke leefomgeving voor het hele grondgebied van de gemeente. Hoofddoel van de omgevingsvisie is 'het bereiken en in standhouden van een veilige, gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit.

De omgevingsvisie moet antwoorden geven op diverse vragen: Hoe willen we dat onze gemeente er in de toekomst uit ziet? Welke ontwikkelingen komen er op ons af en wat is er nodig om de komende jaren prettig te kunnen wonen, werken en recreëren? Hoe houden we de kernen leefbaar en wat kunnen we met elkaar doen om Midden-Drenthe duurzamer te maken? Hoe gaan we dat samen doen en wat gaan we doen? Daarvoor zijn we voor een groot deel afhankelijk van initiatieven. Maar wie bepaalt of een initiatief een goed initiatief is? Het is logisch dat niet alles overal kan. Hoe zorgen we voor een duidelijke visie, zonder dat alles dichtgetimmerd is?

Om initiatieven samen voor elkaar te krijgen, moet de uitnodiging zo open mogelijk zijn met zo min mogelijk beperkingen. Tegelijkertijd blijft sturing nodig. Ontwikkelingen moeten elkaar bij voorkeur versterken en niet beperken. Bovendien is het belangrijk om het eigene van Midden-Drenthe te behouden: de identiteit van Midden-Drenthe

en de kwaliteiten waar we trots op zijn. De gemeente is verantwoordelijk voor het bewaken van de samenhang en de kwaliteit.

We kunnen initiatieven stimuleren en ontwikkelingen mogelijk maken, door integraal te werken en vooral in samenwerking met inwoners, ondernemers, (semi) overheden, organisaties en overige belanghebbenden.

Kortom, het is tijd voor een omgevingsvisie, die zowel uitnodigend is en tegelijkertijd duidelijk is over wat waar kan. Er liggen kansen om opgaven aan elkaar te koppelen. Maar we moeten ook duidelijke keuzes maken en (gebiedsgerichte) prioriteiten stellen. Hiermee kunnen we concreet richting geven aan ruimtelijke ontwikkelingen.

1.2 Hoe ziet onze nieuwe omgevingsvisie eruit?

De omgevingsvisie geeft aan wat we willen bereiken in Midden-Drenthe. Het is een visie waarin onderscheid wordt gemaakt in thema's die voor het hele grondgebied gelden en een visie voor deelgebieden, met ieder haar eigen kwaliteiten, kansen, ambities en opgaven, die weer leiden tot verschillende ontwikkelingsmogelijkheden. Per thema en deelgebied beschrijven we: wat speelt er, wat willen we bereiken en hoe willen we dat bereiken.

Duidelijk en toegankelijk

We kiezen voor de opzet van een website met de visiekaart als belangrijkste hoofdtoegang. Het gaat immers om een ruimtelijke visie voor het hele grondgebied van de gemeente, waarbij duidelijk moet zijn wat de doelen per thema of deelgebied zijn. Vervolgens kan van grof naar fijn de informatie aangeklikt worden. Als je alleen de hoofdlijnen van de visie of voor een bepaald gebied wil weten, ben je één klik verwijderd van de bijbehorende beleidsdoelen. Als je meer wil weten, dan kan je doorklikken. Op de hoofdpagina is ruimte voor het hoofddoel van de visie en de identiteit van Midden-Drenthe.

De omgevingsvisie geeft aan wat we willen bereiken in Midden-Drenthe. Hiervoor formuleren we doelen. Die zijn niet voor ieder gebied hetzelfde. We onderscheiden gebieden waarvoor we doelen hebben geformuleerd. Als er zich nieuwe initiatieven aandienen, stellen we vier vragen:

1. In hoeverre draagt het initiatief bij aan de gestelde doelen?
2. Wat vindt de samenleving van het initiatief (is er draagvlak)?
3. Wat draagt het initiatief bij aan ruimtelijke kwaliteit?
4. Hoe kan het initiatief voldoen aan andere wet- en regelgeving?

We bedenken spelregels voor de beantwoording van deze vragen. Zij vormen samen een flexibel kader en bieden daarmee volop mogelijkheden om met de samenleving onze gezamenlijke ambities voor de toekomst waar te maken.

1.3 Hoe komen we tot de omgevingsvisie?

Met organisaties en bewoners hebben we nagedacht over de toekomst van Midden-Drenthe. Via een breed participatieproces hebben we met elkaar gesproken over hoe de gemeente Midden-Drenthe zich op de lange termijn kan en moet ontwikkelen.

In de eerste helft van 2019 is op diverse manieren informatie opgehaald om zoveel mogelijk mensen de gelegenheid te geven om mee te denken en aan te geven wat men belangrijk vindt voor de toekomst van Midden-Drenthe of de directe woon- en leefomgeving. Zo krijgen we samen een compleet beeld van wat er speelt in de gemeente en wat er op ons af komt.

Participatiemomenten:

- stakeholdersbijeenkomst
- werkbijeenkomst Overleg Samenwerkende Ouderenbonden
- straatinterviews en online enquête:
- Toekomstdag:
 - o jongerendebat
 - o informatiemarkt verdieping thema's
 - o parallelsessies thema ondernemers en thema buitengebied

In het participatiedocument zijn de uitkomsten van de participatie samengevat. Nu er uitgebreid is opgehaald, is het tijd om de resultaten te verwerken in een visie. Voordat we dit gaan doen maken we nog een tussenstap: dit koersdocument.

1.4. Doel Koersdocument

Het doel van dit Koersdocument is richting geven aan de op te stellen omgevingsvisie.

Uit de brede participatie zijn vier thema's naar voren gekomen die onze samenleving belangrijk vindt. Die thema's hebben we in dit document vertaald in onze stip op de horizon: een groen, gezond, leefbaar en duurzaam Midden-Drenthe! In ons coalitie-akkoord staat al aangegeven hoe we dat voor elkaar willen krijgen: met elkaar maken we het verschil.

In hoofdstuk twee beschrijven we de resultaten uit de participatie: de identiteit en kenmerken van Midden-Drenthe. In hoofdstuk drie wordt inzicht gegeven in trends en ontwikkelingen die op de gemeente afkomen.

In hoofdstuk vier werken we de vier hoofdthema's, die uit de participatieronde naar voren zijn gekomen, verder uit. Per thema verwoorden we wat er speelt en beschrijven de kernambitie en de rode draad. Tenslotte geven we een eerste aanzet voor onderwerpen, die we in de omgevingsvisie gebiedsgericht willen uitwerken voor dat specifieke thema. Want, zoals ook al in 1.2 beschreven, kiezen we naast een thematische beschrijving voor het gehele grondgebied van de gemeente, voor een visie in deelgebieden. Op dit moment denken we aan circa 15 deelgebieden.

Na akkoord met deze notitie, zullen deze onderwerpen in de omgevingsvisie zowel thematisch als gebiedsgericht verder worden uitgewerkt.

Voorgesteld vervolgproces op hoofdlijnen:

- Afstemming koersdocument met betrokken partijen (2e participatieronde)
- Bestuurlijke keuzes (mede) op basis van input die ontvangen is over het koersdocument
- Conceptomgevingsvisie
- Terinzagelegging met mogelijkheid tot zienswijzen
- Definitieve vaststelling door de gemeenteraad

2 Onze identiteit

De omgevingsvisie spreekt zich uit over hoe we de fysieke leefomgeving in de toekomst van Midden-Drenthe zien. De uitkomsten van de participatie zijn bepalend voor de waarde die we aan Midden-Drenthe toekennen. Deze waarde hebben we beschreven in ons DNA. Daarnaast zijn er ontwikkelingen en actuele vraagstukken. Het benoemen daarvan is een belangrijk vertrekpunt, het interpreteren daarvan voor Midden-Drenthe is een voorwaarde om een goed toekomstbeeld voor het beleid te kunnen schetsen.

2.1. Identiteit en kernwaarden

Om te kunnen bepalen hoe we willen dat Midden-Drenthe er in de toekomst uit ziet is het belangrijk om vast te stellen wat de huidige identiteit en kernkwaliteiten van de gemeente zijn. We beschrijven dat aan de hand van vier kernbegrippen.

Naoberschap

“Naoberschap” is al heel lang een begrip in Drenthe. Van oudsher is het een intensieve vorm van burenhulp: voor elkaar klaar staan en elkaar helpen, in goede en minder goede tijden. Dit was zeker niet alleen naastenliefde of noodzaak maar was in zekere zin een verplichting voor de inwoners. Tegenwoordig is het allang geen verplichting meer, maar een manier van leven, die nog steeds aanwezig is in Midden-Drenthe en vooral ook erg belangrijk wordt gevonden door de inwoners.

Natuur en landschap

Of je nu in Bovensmilde bent of helemaal aan de Zuidoostkant van de gemeente in Nieuw-Balinge: de natuur en het landschap van de gemeente worden erg gewaardeerd. Denk bijvoorbeeld aan de boswachterij Hooghalen, het Hijkerveld, het Ter Horsterzand en het Mantingerzand.

Binnen de gemeentegrenzen zijn verschillende landschapstypen aanwezig. Van veengebieden in de Smildes en rond Nieuw-Balinge en Witteveen tot zandgronden met haar essen, heidevelden en beekdalen. Bodem, erfgoed en het landschap zijn de dragers van de identiteit van Midden-Drenthe. Een groot deel van het Midden-Drentse landschap wordt gebruikt door de agrarische sector. De sector is daarmee een beeldbepalende vormgever van het landschap.

Rust en ruimte

Het landschap wordt samen met de rust en ruimte zeer kenmerkend voor Midden-Drenthe gevonden. Bijna nergens in Nederland heeft een inwoner zoveel ruimte als in Midden-Drenthe. De bebouwingsdichtheid is een van de laagste in Nederland. De inwoners vinden het prettig dicht bij het buitengebied en het landschap te wonen en zo de ruimte te kunnen ervaren.

Goed bereikbaar

Midden-Drenthe is goed bereikbaar. Vanwege de omvang van de gemeente en de afstanden tussen de kernen is het belangrijk dat er een goede lokale infrastructuur is. Op deze manier zijn de voorzieningen voor iedereen te bereiken. Dwars door Midden-Drenthe lopen enkele belangrijke verkeersaders: A28, N381 en het spoor.

3 Opgaven uit ontwikkelingen en vraagstukken

Onze gemeente is nooit af. Er zijn grote transitieopgaves, actuele trends en nieuwe ontwikkelingen die op ons afkomen. Om onze identiteit en kernkwaliteiten te behouden is niets doen geen optie. Om ook in de toekomst een aantrekkelijke leefomgeving te houden moeten we ons voorbereiden op de veranderingen die hoe dan ook gaan komen. We blijven werken aan een toekomstbestendige leefomgeving. En dat doen we samen! De ontwikkelingen en vraagstukken met een ruimtelijke impact voor onze gemeente zijn hierna samengevat op het lokale, regionale en landelijke niveau:

Bestaand actueel beleid

We beseffen dat de afgelopen jaren voor diverse beleidsterreinen nieuwe beleidsplannen zijn vastgesteld. Een deel daarvan is verouderd en een ander deel is recent vastgesteld en nog actueel. Te denken valt aan de Beleidsnota bewegen en leefstijl, de Duurzaamheidsvisie, het Woonplan en de Koersnota Economische Zaken. Het is niet de bedoeling om de discussies die bij deze beleidsplannen gevoerd zijn opnieuw te voeren. We bekijken welke beleidsplannen naast de omgevingsvisie “overeind” kunnen blijven en welke beleidsplannen door de omgevingsvisie vervangen kunnen worden. En waar mogelijk vullen of scherpen we de actuele beleidsplannen op bepaalde vlakken aan.

3.1. Lokale ontwikkelingen en vraagstukken

Demografisch

Volgens verschillende prognoses daalt het aantal inwoners van Midden-Drenthe in 2040 met ongeveer 2.000 inwoners. Het aantal jongeren daalt daarbij sterk, met circa duizend jongeren. Een afname van 13 procent. Het aantal 65-plussers neemt daarentegen met ruim 3.000 sterk toe. Een toename van 43 procent. Nog sterker is de vergrijzing als we kijken naar de veel grotere verwachte toename van het aantal 80-plussers. De toename van het aantal 80-plussers laat een ruime verdubbeling zien, namelijk 107 procent.

Voorzieningen kunnen in de komende jaren onder druk komen doordat onze bevolking vergrijst en het aantal basisschoolleerlingen afneemt. De afname van het aantal jongeren verlicht in de toekomst de druk op de jeugd- en jongerenvoorzieningen. Het kan tegelijkertijd negatieve gevolgen hebben voor de dynamiek, de vernieuwingsgezindheid, de innovativiteit en het ondernemerschap in de gemeente. Belangrijke kanttekening hierbij is dat de leefbaarheid niet alleen afhangt van de voorzieningen. Leefbaarheid hangt ook samen met onderwerpen als woongenot, veiligheid, sociale cohesie en elkaar kennen.

De opgave voor Midden-Drenthe is vooral gelegen in het verbeteren, variëren en aantrekkelijker maken en houden van de woon- en leefmilieus in Midden-Drenthe, zeker ook om jongeren aan de gemeente te binden.

Economisch

De potentiële beroepsbevolking (leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar) in Midden-Drenthe krimpt in de nationale bevolkingsprognoses met 4.000 inwoners in 2040. Een daling van 22 procent. Dit betekent dat er weliswaar economische kansen liggen in bijvoorbeeld de zorg, de horeca, het (verblijfs) toerisme en de kleinschalige industrie, maar dat deze kansen niet makkelijk zijn te pakken omdat de mensen er niet zijn om de banen in te vullen.

Sociaal

De toenemende zorgvraag van ouderen in de dorpen vergt ook de samenwerking met vele partijen. Als in 2040 ervan uitgegaan wordt dat Nederland een half miljoen dementerende bejaarden kent, dan hebben we in Midden-Drenthe rekening te houden met ruim 800 dementerende oudere inwoners.

De trend in het overheidsbeleid om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen, zet door. Dit leidt tot verdere lokalisering van het zorgbeleid. Kenmerken hiervan zijn een grotere zorgvraag door een toename van zorgbehoevende 80-plussers (waaronder complexe zorg aan dementerende ouderen), mogelijke tekorten aan mantelzorgers, een veranderende rol van corporaties met meer verantwoordelijkheid voor het opvangen van kwetsbare groepen en de behoefte aan andere typen woningen. De uitdaging is om de technologische mogelijkheden en vernieuwingen (domotica, consult op afstand, gespecialiseerde woonvoorzieningen) te gaan benutten.

Wonen en ruimtelijke ontwikkeling

Het aantal huishoudens neemt volgens de prognoses de komende twintig jaar af. Maar nog belangrijker is de aanzienlijke verandering in het soort huishoudens. Met een afname van het aantal paarhuishoudens en een sterke toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. En de laatstgenoemde zullen vooral alleenstaande oudere huishoudens zijn, die nog zelfstandig wonen.

Mensen stellen steeds hogere eisen aan de kwaliteit van hun woon- en leefomgeving en kiezen in toenemende mate hun woonplaats op grond van de kwaliteit van leven. Van daaruit kijken ze welke banen bereikbaar zijn. Bij de hogere eisen is het van belang om kwaliteit, variatie, gemengde woon-werk milieus en functiemenging met elkaar te verbinden.

Omdat met de nieuwbouw de woningvoorraad langzaam verandert, dient de transformatie en kwaliteitsverbetering met name in de bestaande woningvoorraad plaats te vinden om de aantrekkelijkheid van Midden-Drenthe te behouden en te vergroten. Bij de transformatie-opgave is het van belang om méér vraag gestuurd te ontwikkelen en te transformeren. Zoveel mogelijk vrijheid bieden, zoals in Lievingerveld (Beilen) en de Lindelaar (Westerbork) past daar bij.

En bij meer vraag gestuurd ontwikkelen, transformeren en experimenteren hoort ook het aanbieden van nieuwe woonvormen, zoals tijdelijke woonvormen, woonwerkmogelijkheden, Tiny Houses of flexibel indeelbare woningen. De vergrijzing vraagt ook om nieuwe woonvormen, zoals complexen met gezamenlijke voorzieningen, zorgcoöperaties of 'communities' voor senioren.

Daarnaast zijn woonaanpassingen nodig om het mogelijk te maken in de eigen woning te blijven wonen. 20 procent van de woningen is geschikt om langer zelfstandig thuis te wonen en 43 procent kan met een kleine aanpassing geschikt gemaakt worden. Tegelijkertijd moet men ook kunnen doorverhuizen naar betaalbare, meer geschikte, woningen wanneer de eengezinswoning niet meer voldoet. Dit voorkomt dat oudere eenpersoonshuishoudens niet-langer-geschikte, te grote (sociale) eengezinswoningen blijven bezetten die nodig zijn voor de nieuwe gezinnen in Midden-Drenthe.

Duurzaamheid

De transitie naar een duurzame economie en samenleving is de meest ingrijpende ontwikkeling. Deze transitie verandert op ingrijpende wijze onze manier van leven, wonen, werken, verplaatsen, recreëren, produceren en consumeren. Er zijn een tweetal fundamentele transities nodig: een energie-transitie (om het gebruik van fossiele brandstoffen tot bijna nul te reduceren) en de transitie naar een meer circulaire economie (om de uitputting van grondstoffen en de uitstoot van reststoffen te verminderen).

Deze transities stellen ook Midden-Drenthe voor een aantal grote opgaven. Voor een duurzame energievoorziening zijn we aangewezen op onder andere biomassa, geothermie en zonne- en windenergie. De energieproductie wordt weer deels lokaal, huizen en gebouwen gaan van het aardgas. Daarbij moeten de bestaande en nieuwe woningen ook nog betaalbaar blijven. Er ligt een belangrijke rol voor de overheid, omdat de trends op het gebied van verduurzaming vergaande ruimtelijke consequenties kunnen hebben. Of het nu gaat over meer duurzame energie, windturbines, zonneweiden, geothermie, warmte- en koudenetten of over de noodzakelijke CO2-opslag.

Legenda

- Fietsverbindingen
- Uitbreiding woningbouw
- Esdorpen
- Kernen
- Brede kijk Oude Diep
- Natura 2000
- Bos bij kern
- Droogtegebieden
- Waterwingebied
- Waterplas, natuur
- Water, kanalen en beken
- Water, afval

Omgevingsvisie Midden Drenthe

Concept, 9 oktober 2019
Schaal: *****
Formaat: A0

3.2. Regionale ontwikkelingen en vraagstukken

De provincie wil ontwikkelen met ruimtelijke kwaliteit. Zij benoemt daarbij in haar omgevingsvisie zes verschillende kernkwaliteiten die de Drentse ruimtelijke identiteit inhoud geven. Het gaat om landschap, cultuurhistorie, aardkundige waarden, archeologie, rust en natuur.

De provincie ziet daarbij vijf belangrijke ontwikkelingen op ons afkomen: de demografische ontwikkeling, de klimaatverandering, de afname van de biodiversiteit, de transitie naar een kennis- en netwerkeconomie en de transitie naar een duurzame energievoorziening.

Integrale opgaven

Tot 2030 ziet de provincie twee grote integrale opgaven; de adaptatie en het versterken van de economische structuur.

Adaptatie- & transitiestrategie voor klimaatverandering en duurzaam energiesysteem

De gevolgen van klimaatverandering, de transitie naar een duurzame energievoorziening en het behoud van biodiversiteit geven aanleiding tot nieuwe of aangescherpte opgaven voor onze provincie. We moeten ruimtelijke aanpassingen treffen om de gevolgen van klimaatverandering op te kunnen vangen en moeten ruimte geven aan verschillende nieuwe vormen van energieproductie. Ook moeten we de condities voor behoud en verbetering van onze natuurlijke ecosystemen verbeteren.

De belangrijkste opgaven zijn:

- er voor zorgen dat het watersysteem in staat is om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, waarbij het risico op wateroverlast of watertekort wordt beperkt;
- de ontwikkeling van klimaatbestendige steden, waarbij de gevolgen van wateroverlast en hittestress worden beperkt;
- het voorzien in een toekomstbestendige zoetwaterwinning;
- het ruimtelijk faciliteren van de productie van hernieuwbare energie;
- het verbeteren van de biodiversiteit buiten het Natuur Netwerk Nederland (NNN), onder andere door het verbinden van natuurgebieden en het versterken van natuurvriendelijk beheer, in combinatie met andere functies.

Versterken economische structuur

De wereld is aan het veranderen. Zo verandert de mondiale en (inter)nationale economische structuur, zijn er demografische ontwikkelingen, is er sprake van ingrijpende technologische ontwikkelingen in mobiliteit en een toenemende digitalisering. Om met al deze ontwikkelingen om te gaan, wil de provincie de sociaaleconomische structuur van Drenthe verbeteren en versterken.

De belangrijkste opgaven zijn:

- het versterken van een uitnodigend en aantrekkelijk vestigingsklimaat, met werklocaties die aansluiten bij de veranderde vraag en door het aantrekken van bedrijven, met name in de maakindustrie, met een (inter)nationale concurrentiekracht;
- het ontwikkelen van de stedelijke knopen, gericht op het concentreren van wonen, werken, voorzieningen en met een goede bereikbaarheid;
- het versterken van de innovatieve, duurzame, moderne landbouw; het versterken van de (verblijfs)recreatie, onder andere door deze beter te verbinden aan lokale economie, aan de beleving van de Drentse ruimtelijke kwaliteit en aan in de regio aanwezige attracties.

3.3. Nationale ontwikkelingen en vraagstukken

De beleidslijn van het Rijk vertoont gelijkenissen met de thematiek binnen Midden-Drenthe. In de (concept)Nationale Omgevingsvisie (NOVI) staan de 21 nationale belangen beschreven. Die komen samen in vier prioriteiten:

1. Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie
Nederland moet zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering, zoals zeespiegelstijging, hogere rivierafvoeren, wateroverlast en langere perioden van droogte. Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust. Dit vraagt maatregelen in de leefomgeving. Voordeel is dat daarmee tegelijk de leefomgevingskwaliteit verbeterd wordt en het kansen biedt voor natuur.

In 2050 heeft Nederland een duurzame energievoorziening. Dit vraagt ruimte, onder meer voor windmolens en zonnepanelen. Voorwaarde voor het Rijk is dat bewoners goed betrokken zijn en invloed hebben op het gebruik, en waar dat kan meeprofiteren in de opbrengsten.

2. Duurzaam economisch groeipotentieel
Nederland werkt toe naar een duurzame, circulaire, kennisintensieve en internationaal concurrerende economie in 2050. Daarmee kan Nederland zijn positie handhaven in de top vijf van meest concurrerende landen ter wereld. Dit vraagt goede verbindingen via weg, spoor, lucht, water en digitale netwerken en een nauwe samenwerking met onze (internationale) partners. Het Rijk zet in op een sterk en innovatief vestigingsklimaat met een goede quality of life: een leefomgeving die de inwoners volop voorzieningen biedt op het gebied van wonen, bewegen, recreëren,

ontmoeten en ontspannen. Belangrijk is wel dat de economie toekomstbestendig wordt: concurrerend, duurzaam en circulair.

3. Sterke en gezonde steden en regio's

Er zijn vooral in steden en stedelijke regio's nieuwe locaties nodig voor wonen en werken. Het liefst binnen de bestaande stadsgrenzen. Dit vraagt optimale afstemming op en investeringen in mobiliteit. Tegelijk wil het Rijk de leefbaarheid en klimaatbestendigheid in steden en dorpen verbeteren. Schonere lucht, voldoende groen en water en genoeg publieke voorzieningen waar mensen kunnen bewegen (wandelen, fietsen, sporten, spelen), ontspannen en samenkomen.

Niet alleen groei heeft de aandacht van het Rijk. Ook in gebieden met bevolkingsdaling wil het Rijk de vitaliteit en leefbaarheid versterken.

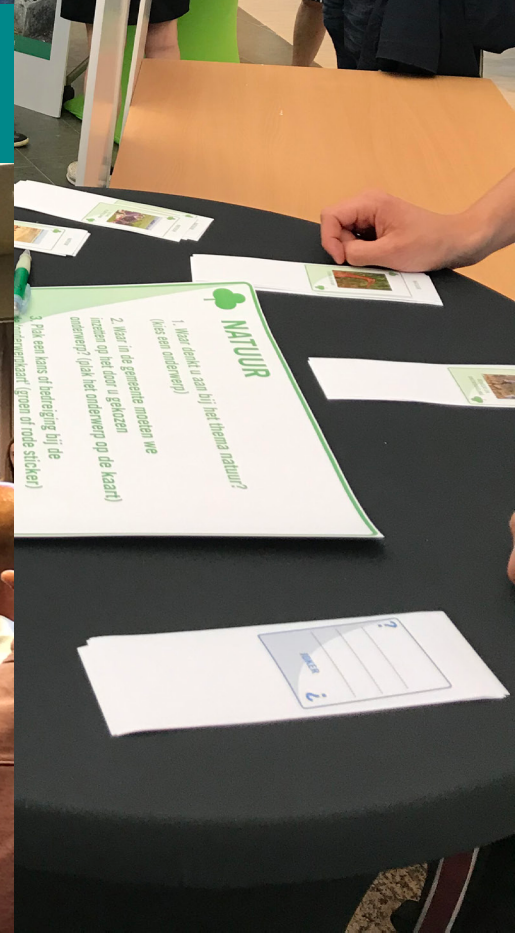
4. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

Er ontstaat een nieuw perspectief voor de Nederlandse landbouwsector als koploper in de duurzame kringlooplandbouw. Een goed verdienpotentieel voor de bedrijven wordt gecombineerd met een minimaal effect op de omgevingskwaliteit van lucht, bodem en water. Dit levert ook een noodzakelijke positieve bijdrage aan het verbeteren van de biodiversiteit. Bodemdaling moet volgens het Rijk worden aangepakt. Verhoging van het waterpeil is in bepaalde veenweidegebieden op termijn noodzakelijk. In alle gevallen zet het Rijk in op ontwikkeling van de karakteristieke eigenschappen van het Nederlandse landschap. Dit vertegenwoordigt een belangrijke cultuurhistorische

waarde. Verrommeling en versnippering is ongewenst en wordt tegengegaan.

De nationale omgevingsvisie kent bij dit thema drie afwegingsprincipes:

1. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies.
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal.
3. Afwentelen wordt voorkomen.

4 Koers: groen, gezond, leefbaar en duurzaam!

De omgevingsvisie is een ruimtelijke visie en moet daarom vooral duidelijk zijn over wat waar kan. Dit doen we door eerst de koers te beschrijven; waar willen we naartoe. In de omgevingsvisie vertalen we deze naar beleid voor thema's en naar de verschillende deelgebieden die te onderscheiden zijn.

4.1. Midden-Drenthe in 2035

Uit de brede participatie zijn 4 thema's naar voren gekomen die de samenleving belangrijk vindt. Die thema's hebben we vertaald in onze stip op de horizon: een groen, gezond, leefbaar en duurzaam Midden-Drenthe! In ons coalitieakkoord 'Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe – dat bouwen we met elkaar' staat al aangegeven hoe we dat voor elkaar willen krijgen: met elkaar maken we het verschil.

In dit hoofdstuk werken we de vier hoofdthema's die uit de participatieronde naar voren zijn gekomen verder uit. Per thema verwoorden we wat er speelt en beschrijven we onze kernambitie en de rode draad. Tenslotte geven we een eerste aanzet voor onderwerpen, die we in de omgevingsvisie gebiedsgericht willen uitwerken voor dat specifieke thema.

4.2. Groen

Wat speelt er?

Het Midden-Drentse landschap en in het bijzonder de natuurgebieden met de daarbij behorende rust wordt door onze inwoners erg gewaardeerd en draagt sterk bij aan de kwaliteit van wonen en recreëren. Het spreekt daarom voor zich dat natuur en landschap thema's zijn die terug moeten komen in de omgevingsvisie.

Het beeld van rust en ruimte is van grote invloed op de manier waarop inwoners naar de kwaliteiten van Midden-Drenthe kijken. Tegelijkertijd leveren deze kwaliteiten ook een spanningsveld op. De rust en natuur is vooral te vinden in het buitengebied. Wat we onder het buitengebied verstaan zullen we in de omgevingsvisie concreet definiëren. Datzelfde buitengebied is ook een functioneel landschap waar agrariërs hun boterham verdienen, waarbij we ook geconfronteerd worden met beëindiging van agrarische bedrijven. Al deze ontwikkelingen vergen een goede balans en bieden ook kansen. De wens om de natuur en de rust te koesteren levert de volgende kernambitie en rode draad op.

Kernambitie

- Wij streven naar een divers landschap met afwisselend ruimte voor landbouw, natuur en recreatie.

Rode draad

Zeker doen of versterken

Natuur

- Flora en fauna in stand houden. Waar mogelijk natuurlijk beheren van de openbare ruimte en biodiversiteit vergroten, bijvoorbeeld langs oevers en in wegbermen.
- Waardevolle groenstructuren behouden, onder meer door

OMGEVINGSVISIE
Midden-Drenthe

rust en natuur

- zorgvuldig om te gaan met bomenkap.
- Ecologisch bermbeheer door minder intensief beheer.
- Biodiversiteit (meer) meewegen bij ruimtelijke afweging van nieuwe initiatieven.
- Creëren van ruimte voor experimenteertuinen.
- Zoeken naar koppelkansen tussen de agrarische sector en natuur(beheer).

Fraai en leefbaar buitengebied:

- Zorgen voor een vitaal platteland.
- Betrekken van bewoners bij het beheer van het buitengebied en uitvoering van projecten.
- Het landschap zorgvuldig betrekken bij bouwontwikkelingen.
- Aandacht hebben voor cultuurhistorie: behouden en beschermen van cultuurhistorische gebouwen en landschappelijke elementen. Authenticiteit van Midden-Drenthe bewaren.
- Aanleggen en verbinden van fiets- en wandelpaden/ routes, met aandacht voor beleving onderweg.

Uitwerken per deelgebied

Voorbeelden van onderwerpen die voor dit thema per deelgebied nader uitgewerkt worden:

- Landbouwtransitie: kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw.
- Intensieve veeteelt en intensieve akkerbouw.
- Wateropgave.
- Natuur behouden, vergroten biodiversiteit.
- (Ontwikkel)mogelijkheden voor recreatie en toerisme.
- Vrijkomende agrarische bebouwing.

4.3. Gezond

Wat speelt er?

Gezondheid is één van de pijlers van de Omgevingswet. Het is ook een sterk verbindend thema. Gezondheid heeft zowel fysieke elementen, zoals een beweegvriendelijke omgeving, als sociale elementen, bijvoorbeeld de relatie met inkomen.

Het bevorderen van een gezonde leefomgeving staat centraal bij dit thema. Dit bestaat uit meerdere facetten. Denk daarbij aan het aanmoedigen van meedoen en bewegen of de inzet op het bevorderen van de mentale gezondheid (bijvoorbeeld het voorkomen van eenzaamheid door voldoende mogelijkheden voor ontmoeting) en het inzetten op naoberschap. Het kan ook gaan om het zorgen voor (plekken bestemd voor) ontspanning. Ook gaat gezondheid over het bevorderen van (het gevoel van) veiligheid. Het thema gezondheid wordt in de analysefase vaak genoemd als prioritair. De invulling van ambities voor dit thema is divers.

Kernambitie

- Wij streven naar een gezonde leefomgeving door het bevorderen en faciliteren van veiligheid, beweging en ontmoeting.

Rode draad

Zeker doen of versterken

Gezonde leefomgeving:

- Een voor iedereen toegankelijke, inclusieve openbare ruimte die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
- Een groene leefomgeving.
- Zorgen voor bereikbare en toegankelijke natuur dicht bij

OMGEVINGSVISIE
Midden-Drenthe

gezondheid

- de woonomgeving.
- Stapeling van uitstoot tegengaan.
- Fijnstof beperken.

Gezond bewegen / ontspanning:

- Inwonersinitiatieven stimuleren en ondersteunen die bijdragen aan een gezonde leefstijl waaronder meer bewegen en ontspannen. En waar mogelijk leggen we verbindingen om zoveel mogelijk inwoners in beweging te krijgen, jong en oud.
- Inzetten op een goede sport- en beweeginfrastructuur.
- Aanleggen van recreatiepaden om gezonde mobiliteit (wandelen en fietsen) te stimuleren.
- Gezondheid meewegen bij nieuwe initiatieven.

Mentale gezondheid:

- Actief ondersteunen bij behoud zelfredzaamheid middels actieve dienstenondersteuning.

Naoberschap/sociaal:

- Een gemeenschap waarin 'zorg voor elkaar' centraal staat en wordt gefaciliteerd
- Bewonersinitiatieven die bijdragen aan ontmoeting stimuleren.
- Aanleggen van generatietuinen.

Veiligheid

- Een veilige openbare ruimte door bijvoorbeeld goede verlichting van wegen en (fiets)paden.

Uitwerken per deelgebied

Voorbeelden van onderwerpen die voor dit thema per deelgebied nader uitgewerkt worden:

- Milieu-impact van bedrijven, zoals geluid, fijnstof en geur.
- Voorzieningen ten behoeve van gezondheid en veiligheid.

4.4. Leefbaar

Wat speelt er?

Leefbaarheid is een containerbegrip waar veel onderwerpen onder vallen. Te denken valt aan prettige woonomgeving, bereikbaarheid, voorzieningen, culturele activiteiten en werkgelegenheid.

De leefbaarheid is in essentie terug te voeren op het begrip naoverkracht. Dit is vooral ook een sociaal aspect. Meer fysieke kenmerken zijn goede voorzieningen en goede bereikbaarheid (ligging/mobiliteit). Voldoende woningen voor alle doelgroepen en kansen op werk in een bloeiende economie bevorderen ook de leefbaarheid.

Leefbaarheid heeft raakvlakken met rust en natuur, de aanwezigheid daarvan draagt mede bij aan de leefbaarheid. Toch wordt onder dit thema toch vooral ook een bredere benadering bedoeld. Het gaat hierbij om vitaliteit: actieve gemeenschappen, naar elkaar omkijken en ontmoeten, goede voorzieningen, dynamiek.

Kernambitie

- Wij streven naar een leefbare omgeving, zowel in de dorpen als het buitengebied. Het bevorderen van het naoberschap, goede voorzieningen en een prettige omgeving die uitnodigt om elkaar te ontmoeten zijn daarbij essentieel.

leefbaarheid

Rode draad

Zeker doen of versterken

Sociale cohesie:

- Dorpsinitiatieven/projecten/activiteiten ter versterking en bevordering van levendigheid en sociale cohesie actief ondersteunen.
- Ondersteuning van (de functie van) dorps- en buurthuizen
- Naoberschap
- Leefbaarheid “maak” je met elkaar.
- Activiteiten voor jongeren en jeugdinitiatieven faciliteren.
- Uitvoeren van wijkverbeteringsprojecten.
- Recreatie en toerisme versterken omdat dit de levendigheid bevordert.
- Zoeken naar de koppelkansen tussen de agrarische en de toeristische sector.

Goede voorzieningen:

- Bereikbare en kwalitatief goede voorzieningen
- Vitale en toekomstbestendige winkelgebieden

Goede, veilige bereikbaarheid:

- Sterk maken voor het in stand houden van hoofdroutes (zoals de A28 en N381) en het spoor met daarbij het behoud van station Beilen als stopplaats voor treinen richting Groningen en Zwolle.
- Sterk maken voor goed, doelmatig Openbaar Vervoer, met goede stationsvoorzieningen en haltes.
- Zorg voor een goede verkeerssituatie voor fietsers in de hele gemeente.

- Goede, veilige verbindingen tussen kernen.
- Wegen en paden zijn toegankelijk voor iedereen.

Prettige openbare ruimte:

- Zwaar verkeer door dorpskernen zoveel mogelijk vermijden
- Een openbare ruimte die goed toegankelijk is voor iedereen en aansluit bij VN-verdrag Handicap.
- Ontwikkelen van nieuwe speelplekken / natuurlijk spelen / vergroenen van speeltuinen en schoolpleinen.

Woningen voor alle doelgroepen:

- Een toekomstbestendige woningvoorraad. We spelen in op toekomstige ontwikkelingen als krimp en vergrijzing door te zorgen voor voldoende geschikte woningen voor starters en ouderen. Dit houdt ook in dat we inzetten op verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, zodat mensen comfortabel, onderhoudsvriendelijk en langer thuis kunnen blijven wonen. Ook in combinatie met andere aanpassingen (domotica en veiligheid).
- Ruimte bieden voor nieuwe en bijzondere woonvormen.

Werkgelegenheid/economie:

- Meer kansen voor kleine, lokale ondernemers.
- Ruimte voor ondernemen.
- Openstaan voor nieuwe technologische ontwikkelingen.
- Werkgelegenheid meewegen bij nieuwe initiatieven.
- Vitale en toekomstbestendige bedrijventerreinen.

- Inzetten op het zoveel mogelijk voorkomen van leegstand van winkelpanden.

Uitwerken per deelgebied

- Voorbeelden van onderwerpen die voor dit thema per deelgebied nader uitgewerkt worden:
- Woningbouw
- Bereikbaarheid / mobiliteit
- Voorzieningenniveau (waaronder onderwijs en dorpshuisfunctie)
- Economie

OMGEVINGSVISIE
Midden-Drenthe

duurzaamheid

4.5. Duurzaam

Wat speelt er?

Energietransitie en klimaatverandering zijn urgente onderwerpen. De invulling aan de opgaves bestaat uit het besparen van energie en het duurzaam opwekken van warmte en elektriciteit. We hebben onze ambities en doelstellingen voor duurzaamheid opgenomen in de Duurzaamheidsvisie Midden-Drenthe. In 2021 moeten we een warmtetransitievisie hebben en voor 2030 de eerste wijkuitvoeringsplannen klaar hebben om wijken af te koppelen van het aardgas.

De fysieke leefomgeving zal voor de toekomst klimaatbestendig en waterrobuust worden ingericht. Daarnaast vormen ook het duurzaam bodembebruik/vitale bodem en de circulaire economie belangrijke onderdelen. De ondergrond is belangrijk voor een blijvend gezonde leefomgeving en speelt een rol in ruimtelijke keuzes voor energie, bouwopgaven en klimaatadaptatie.

Kernambitie

- Wij streven naar een duurzaam toekomstbestendig Midden-Drenthe waarbij de fysieke leefomgeving wordt afgestemd op klimaatverandering, materialen en afval circulair zijn, energie wordt bespaard en duurzaam opgewekt. Ook zetten we in op een vitale bodem, die in staat is om klimaatverandering het hoofd te bieden

Rode draad

Zeker doen of versterken

- Verduurzamen gemeentelijk vastgoed
- Verminderen van (zwerf)afval.
- Duurzame landbouw / voedselvoorziening.
- Zonnepanelen op gebouwen stimuleren en toestaan kleine windmolens en kleine zonneparken.
- Beperken verharding in openbare ruimte en tuinen.
- Klimaatadaptatie: de thema's wateroverlast, overstromingen, droogte en hittestress.
- Inzetten op een vitale klimaatbestendige ondergrond en de bodem als ecosysteemdienst.
- Inzetten op energiebesparing, de warmtetransitievisie en wijkuitvoeringsplannen.
- Inzetten op een circulaire economie.

Uitwerken per deelgebied

Voorbeelden van onderwerpen die voor dit thema per deelgebied nader uitgewerkt worden:

- Voor de mogelijkheden voor duurzame energieopwekking, duurzame warmte en energiebesparing volgen we de keuzes in de duurzaamheidsvisie
- Ten aanzien van duurzaam bouwen: is het Bouwbesluit leidend of maken we ook aanvullende afspraken, bijvoorbeeld voor duurzaam materiaalgebruik zoals hout?

5 Ruimtelijke ontwikkelingen

In het voorgaande hoofdstuk hebben we thema's benoemd die bij het opstellen van de Omgevingsvisie van belang zijn, maar waarin nog keuzes zijn te maken voor bepaalde onderwerpen. Het is duidelijk dat het stellen van prioriteiten noodzakelijk is. We kunnen namelijk niet alles uitvoeren. In de ontwerp-Omgevingsvisie komen deze keuzes aan de orde.

Veel ontwikkelingen vragen in de komende jaren meer ruimte, zowel bovengronds als ondergronds. Daarbij kunnen ontwikkelingen de omgevingskwaliteit onder druk zetten. Het is daarom van belang dat thema's als leefbaarheid, de landschappelijke kwaliteit en gezondheid integraal worden afgewogen.

Ruimtelijke ontwikkelingen die wij op dit moment in ieder geval zien, zijn:

- Het versterken van hoofdkernen en draagvlak voor voorzieningen in de kleine kernen. Door voorzieningen te bundelen in een aantal hoofdkerndorpen is er voldoende bestaansrecht en kunnen deze toekomstbestendig worden gemaakt. Aan de andere kant kunnen (kleinschalige) voorzieningen in de dorpen bijdragen aan de identiteit/leefbaarheid van een dorp. Dat vraagt om keuzes voor de lange termijn.
- Ruimte voor economische dynamiek en rust en gezondheid. Bij vestiging van bedrijven of andere functies kunnen we overwegen of we de wettelijke grenswaarden overnemen of dat we met het oog op gezondheid verdergaande normen willen stellen. Daarnaast speelt onder andere de invulling van vrijgekomen voormalige agrarische bebouwing. Dat vraagt dat we nadenken over welke mogelijkheden we bieden voor een omschakeling naar andere functies.
- Intensivering van de landbouw en biodiversiteit. De continuïteit van bedrijven is van belang. Het is daarbij noodzakelijk te onderzoeken welke ontwikkelrichting voor de landbouw gewenst is. En hoe deze ontwikkelrichting zich verhoudt tot andere ambities en potenties van het buitengebied. Verduurzaming van de landbouw speelt daarbij een rol.
- Het toevoegen van woningen in relatie tot krimp en het behouden van kwaliteit van de bestaande voorraad. Op

termijn neemt de bevolkingsomvang af. Dit betekent dat we telkens moeten nadenken over óf en waar we woningen willen toevoegen.

- Nieuwe economische activiteiten en aanwezige omgevingskwaliteiten. Om bijvoorbeeld de leefbaarheid van het buitengebied in stand te houden is economische dynamiek van belang. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging bij nieuwe economische activiteiten in relatie tot karakteristieke en authentieke landschappen.
- Ontwikkeling van de fysieke leefomgeving en de invloed op leefstijlkeuzes van inwoners. Maken we bijvoorbeeld delen van de openbare ruimte rookvrij? Is het wenselijk om de aanwezigheid van fastfood bijvoorbeeld in de omgeving van scholen te beperken?

Deze vraagstukken willen we in de volgende participatieronde aan onze inwoners, bedrijven en andere belangenorganisaties en overheden voorleggen. We leggen dan ook de vraag voor welke rol de verschillende partijen voor zichzelf zien bij de verschillende opgaven.

Rho

—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

G E M E E N T E
MIDDEN-DRENTHE